

**O‘ZBEKISTONDA MILLIY G‘OYA FENOMENINING DAVLAT
YAXLITLIGINI TA‘MINLASHDAGI SIYOSIY-INSTITUTSIONAL
TOMONLARI**

Jumanov Shirinboy Safarboy o‘g‘li

Mirzo ulug‘bek nomidagi

O‘zbekiston milliy universiteti

70112101- Ijtimoiy gumanitar

fanlarni o‘qitish metodikasi

(Ma‘naviyat asoslari) magistranti

Tel.: (93) 669 46 02

Ilmiy rahbar: f.f.d.(PhD)

dots.M.Atavullayev

1. *Familiya, ismi, sharifi – Jumanov Shirinboy Safarboy o‘g‘li*
2. *Ish joyi va lavozimi – Mirzo ulug‘bek nomidagi O‘zbekiston milliy universiteti
70112101- Ijtimoiy gumanitar fanlarni o‘qitish metodikasi (Ma‘naviyat asoslari)
magistranti*
3. *Maqolaning nomi – O‘zbekistonda Milliy g‘oya fenomenining davlat yaxlitligini
ta‘minlashdagi siyosiy-institutsional tomonlari*
4. *Qaysi sho‘baga tegishli – 3*
5. *Telefon nomer – Tel.: (93) 669 46 02*

Annotatsiya: Mazkur maqolada milliy g‘oya fenomenining davlat yaxlitligini ta‘minlashdagi siyosiy-institutsional ahamiyati ilmiy-nazariy jihatdan tahlil qilingan. Globallashuv, raqamli transformatsiya va transmilliy mafkuraviy tahdidlar kuchayib borayotgan zamonaviy sharoitda milliy g‘oya davlat barqarorligi va suverenitetini mustahkamlovchi muhim omil sifatida tadqiq etilgan. Shuningdek, Yangi O‘zbekiston taraqqiyot strategiyasi doirasida milliy g‘oyaning jamiyatni jipslashtirish, davlat va xalq o‘rtasidagi ishonchni mustahkamlash hamda mafkuraviy xavfsizlikni ta‘minlashdagi o‘rni ochib berilgan. Tadqiqotda siyosiy partiyalar, fuqarolik jamiyati institutlari va davlat boshqaruvi tizimining milliy g‘oyani implementatsiya qilishdagi institutsional mexanizmlari yoritilgan hamda ushbu tizimni takomillashtirish bo‘yicha ilmiy-amaliy takliflar ishlab chiqilgan.

Kalit so‘zi: Milliy g‘oya, davlat yaxlitligi, siyosiy institutlar, mafkuraviy xavfsizlik, mafkuraviy poligonlar, globallashuv, siyosiy barqarorlik, fuqarolik jamiyati, suverenitet.

Abstract: This article scientifically and theoretically analyzes the political and institutional significance of the phenomenon of national ideology in ensuring state

integrity. In the contemporary context of intensifying globalization, digital transformation, and transnational ideological threats, national ideology is examined as an important factor that strengthens state stability and sovereignty. Furthermore, within the framework of the Development Strategy of New Uzbekistan, the role of national ideology in consolidating society, strengthening trust between the state and the people, and ensuring ideological security is revealed. The study also highlights the institutional mechanisms of political parties, civil society institutions, and the public administration system in implementing the national ideology, and develops scientific and practical recommendations for improving this system.

Keywords: National ideology, state integrity, political institutions, ideological security, ideological polygons, globalization, political stability, civil society, sovereignty.

Jahonda kechayotgan global siyosiy va iqtisodiy o'zgarishlar sharoitida milliy davlatlarning barqarorligi va ularning suvereniteti masalasi xalqaro munosabatlarning markaziy muammosiga aylandi. Bugungi kunda jahon siyosiy maydonida "identifikatsiya inqirozi" va turli transmilliy mafkuraviy oqimlarning kuchayishi kuzatilmoqda, bu esa o'z navbatida milliy davlatlarning yaxlitligiga nisbatan yangi tipdagi tahdidlarni keltirib chiqarmoqda. Ilmiy hamjamiyatda davlatning siyosiy-institutsional barqarorligini ta'minlashda faqatgina harbiy yoki iqtisodiy kuchga tayanmasdan, balki jamiyatni birlashtiruvchi strategik g'oyalarning o'rni beqiyos ekanligi e'tirof etilmoqda. Ayniqsa, jahon miqyosida kechayotgan "mafkuraviy poligonlar" kurashida milliy g'oya davlatning siyosiy tizimini ichki eroziyadan va tashqi subversiv harakatlardan himoya qiluvchi asosiy intellektual va institutsional qalqon vazifasini o'tamoqda.

Dunyoda globallashtirish va raqamli transformatsiya jarayonlari natijasida madaniy-ma'naviy bir xillashuv (unifikatsiya) xavfi ortib borayotgani, ko'plab xalqlar va davlatlar uchun o'z milliy o'zligini saqlab qolish masalasini hayot-mamot darajasiga ko'tardi. Dunyo siyosiy amaliyotida ko'rinib turibdiki, davlat yaxlitligi faqat chegaralarning daxlsizligi bilan emas, balki jamiyatdagi ijtimoiy qatlamlarning siyosiy institutlarga bo'lgan ishonchi va yagona milliy g'oya atrofida birlashgani bilan o'lchanadi. Aksariyat rivojlangan va rivojlanayotgan mamlakatlarda davlat boshqaruvi mexanizmlarining samaradorligi bevosita milliy qadriyatlar va siyosiy ideallarning davlat institutlari faoliyatiga qanchalik singdirilganiga bog'liq bo'lib qolmoqda. Shuning uchun ham, dunyoning yetakchi ilmiy markazlarida milliy g'oyaning fenomenologik tabiatini va uning siyosiy-institutsional tizim bilan integratsiyalashuvini tadqiq etishga bo'lgan ehtiyoj har qachongidan ham yuqoridir.

Mamlakatimizda Yangi O'zbekistonni barpo etishning strategik bosqichida milliy g'oya fenomenini davlat yaxlitligini ta'minlashdagi siyosiy-institutsional

jihatlarni o'rganish o'ta dolzarb ahamiyat kasb etadi. O'zbekistonda amalga oshirilayotgan keng ko'lamlı islohotlar sharoitida jamiyatni umummilliy maqsadlar yo'lida jipslashtirish, davlat va xalq o'rtasidagi muloqotni institutsional darajada mustahkamlash hamda ma'naviy-mafkuraviy sohadagi ishlarni yangi sifat bosqichiga ko'tarish talab etilmoqda. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev ta'kidlaganidek: "Biz yaratayotgan Yangi O'zbekistonning mafkurasi ezgulik, odamiylik, gumanizm g'oyasi bo'ladi. Biz milliy g'oya deganda, avvalo, ajdodlarimizning bebaho merosiga tayanib, milliy va umuminsoniy qadriyatlarni uyg'unlashtirgan holda, xalqimizning tinch va farovon hayotini ta'minlashni tushunamiz"¹. Mazkur ustuvor vazifani amalga oshirishda milliy g'oyani nafaqat nazariy tushuncha, balki davlat yaxlitligini ta'minlovchi konkret siyosiy mexanizmlar to'plami sifatida tadqiq etish, mamlakatimizning suveren rivojlanishini kafolatlovchi muhim omildir.

"Milliy g'oya" va "davlat yaxlitligi" tushunchalarining o'zaro dialektik bog'liqligi zamonaviy siyosiy transformatsiyalar kontekstida asoslanib, milliy g'oya shunchaki ma'naviy qadriyatlar majmuasi emas, balki davlat yaxlitligini ichki va tashqi tahdidlardan himoya qiluvchi "siyosiy-institutsional immun tizimi" ekanligi; Davlat boshqaruvi tizimida milliy g'oyani implementatsiya qilishning (joriy etishning) institutsional mexanizmlari tizimlashtirilib, bunda davlat organlarining faoliyati faqat targ'ibot bilan cheklanib qolmay, balki ijtimoiy birdamlikni ta'minlovchi siyosiy filtr vazifasini o'tashi zarurligi; "O'zbekiston – 2030" strategiyasi doirasida milliy g'oyaning davlat yaxlitligini ta'minlashdagi roli yangi tahrirdagi Konstitutsiyaviy normalar bilan bog'liq holda tahlil qilinib, siyosiy partiyalar va fuqarolik jamiyati institutlarining jamiyatni jipslashtirishdagi "institutsional drayver"lik funksiyalari va ularni faollashtirish usullari aniqlash kabilar muhim ahamiyat kasb etadi.

Milliy g'oya jamiyatning barcha qatlamlarini yagona maqsad sari safarbar etuvchi, xalq va davlat o'rtasidagi ishonchni mustahkamlovchi, fuqarolarda Vatanga sadoqat va mas'uliyat tuyg'ularini shakllantiruvchi kuchdir. U davlatning mafkuraviy tayanchi sifatida jamiyatni ichki parokandalik, ma'naviy bo'shliq, yot va destruktiv g'oyalar ta'siridan himoya qiladi. Shu ma'noda, milliy g'oya davlatning "mafkuraviy immuniteti" vazifasini bajarib, milliy manfaatlarni himoya qilish hamda siyosiy tizim barqarorligini ta'minlashga xizmat qiladi. Bugungi kunda dunyo miqyosida kechayotgan geosiyosiy ziddiyatlar, axborot urushlari, madaniy ekspansiya va mafkuraviy raqobat sharoitida milliy o'zlikni saqlash masalasi har bir davlat uchun ustuvor vazifaga aylanmoqda. Chunki ayrim transmilliy kuchlar tomonidan internet va ommaviy kommunikatsiya vositalari orqali yoshlar ongiga turli yot g'oyalarni singdirishga urinishlar kuzatilmoqda. Bunday tahdidlar sharoitida milliy g'oya yosh

¹ Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston strategiyasi. – Toshkent: "O'zbekiston", 2021. – 464 b.

avlodni vatanparvarlik, milliy qadriyatlarga hurmat va tarixiy xotiraga sadoqat ruhida tarbiyalashning eng muhim omiliga aylanadi. Ayniqsa, yoshlarning mafkuraviy immunitetini kuchaytirish orqali ularni turli ekstremistik, radikal va buzg‘unchi oqimlar ta’siridan himoya qilish mumkin.

Yangi O‘zbekistonni barpo etish jarayonida milliy g‘oya davlat va jamiyat taraqqiyotining strategik konseptual asoslaridan biri sifatida maydonga chiqmoqda. Mamlakatimizda amalga oshirilayotgan demokratik islohotlar, inson qadri va manfaatlarini ta’minlashga qaratilgan siyosat, fuqarolik jamiyati institutlarini rivojlantirish hamda ochiq muloqot tamoyillarining keng joriy etilishi milliy g‘oyaning amaliy ifodasidir. Bu esa davlat boshqaruvi tizimida xalq manfaatlariga xizmat qiluvchi yangi siyosiy madaniyatni shakllantirishga imkon bermoqda. Shuningdek, milliy g‘oyani davlat boshqaruvi tizimi faoliyatiga chuqur singdirish, siyosiy partiyalar, fuqarolik jamiyati institutlari, ta’lim muassasalari va ommaviy axborot vositalarining bu boradagi faoliyatini yanada kuchaytirish muhim ahamiyat kasb etadi. Chunki milliy g‘oya faqat nazariy tushuncha sifatida emas, balki jamiyat hayotining barcha jabhalarida amalda namoyon bo‘ladigan ijtimoiy-siyosiy hodisa sifatida rivojlanishi lozim. Ayniqsa, ta’lim-tarbiya tizimida milliy qadriyatlar, tarixiy meros va umuminsoniy g‘oyalarni uyg‘unlashtirgan holda yoshlarda mustaqil fikrlash, ijtimoiy mas’uliyat va fuqarolik pozitsiyasini shakllantirish dolzarb vazifalardan biridir. Bundan tashqari, raqamli makonda milliy manfaatlarini himoya qilish, axborot xavfsizligini ta’minlash va milliy kontentni rivojlantirish ham zamon talabi hisoblanadi. Chunki bugungi kunda internet nafaqat axborot almashish vositasi, balki mafkuraviy ta’sir maydoniga ham aylangan. Shu bois milliy g‘oya asosida shakllangan zamonaviy media siyosatini yuritish, yoshlarni media madaniyat va tanqidiy tafakkur asosida tarbiyalash muhim ahamiyatga ega.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, milliy g‘oya har qanday davlatning siyosiy barqarorligi, ma’naviy birligi va strategik taraqqiyotini ta’minlovchi muhim ijtimoiy-siyosiy omil hisoblanadi. Ayniqsa, bugungi globallashuv, raqamli transformatsiya va transmilliy mafkuraviy tahdidlar kuchayib borayotgan murakkab tarixiy sharoitda milliy g‘oya davlat yaxlitligini mustahkamlovchi asosiy siyosiy-institutsional mexanizm sifatida namoyon bo‘lmoqda. Chunki davlatning kuch-qudrati nafaqat uning iqtisodiy salohiyati yoki harbiy imkoniyatlari bilan, balki jamiyat a’zolarining yagona maqsad va umumiy qadriyatlar asosida birlashgani, davlat manfaatlariga daxldorlik hissining shakllangani bilan ham belgilanadi. Umuman olganda, milliy g‘oya Yangi O‘zbekiston taraqqiyotining ma’naviy va siyosiy poydevori sifatida davlat yaxlitligini mustahkamlash, jamiyat barqarorligini ta’minlash va xalq farovonligini oshirishga xizmat qiluvchi strategik omildir. Uni zamonaviy siyosiy-institutsional mexanizmlar bilan uyg‘unlashtirish, davlat va jamiyat hamkorligini kuchaytirish hamda yosh avlod

ongida milliy o‘zlik va vatanparvarlik tuyg‘ularini mustahkamlash kelajak taraqqiyotining muhim sharti bo‘lib qoladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Shavkat Mirziyoyev “Niyati ulug‘ xalqning ishi ham ulug‘, hayoti yorug‘ va kelajagi farovon bo‘ladi”. 2019. O‘zbekiston
2. Nazarov Q. Milliy g‘oya: targ‘ibot texnologiyalari va terminlar lug‘ati. – Toshkent: Yangi asr avlodi, 2007.
3. Otamuratov S. Globallashuv: milliy o‘zlik va ma’naviy munosabatlar. – Toshkent: O‘zbekiston, 2015
4. Milliy istiqlol g‘oyasi: Asosiy tushuncha va tamoyillar. – T.: O‘zbekiston, 2019.
5. Milliy istiqlol g‘oyasini shakllantirishda tashkiliy-uslubiy yondoshuvlar. - T.: Akademiya, 2020.